

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Jose Agustin Amonarriz Otaegi Txulo

*Anoeta,
Gipuzkoa
(1927)*

Aurkibidea

Biografia

Anoetarra zuen aita, Ramon eta beizamakoa ama, Maria. Txulo baserrian jaio eta hazia, bertan bizi izan zen 33 urte bete arte. Bederatzi semetan laugarrena, senideek baino aukera gehixeago izan omen zuen eskolara joateko, baina askotan maistrarik gabe gelditzen zirela-eta, ez omen zuen ia batere ikasi. Baserriko lanetan han eta hemen aritu ondoren, Caldereria Orian izan zuen lanposturik finkoena. Espainiako hainbat tokitan eta Afrikan ere izan da lanean, ez baitzen horretarako langile gaiturik.

[Juanita Gorria Arozena](#)

Berrobikoarekin ezkondu zenean Tolosako Kale Nagusian jarri zen bizitzen. Gerra ondorengo garaian, euskara eta euskal kulturaren indartzea ezagutu zituen Tolosan. Bi seme-alaba izan ditu.

Zintak

ANO-006

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Soroa Hernandez, Maddi
- **Data:** 2011-11-08
- **Iraupena:** 71 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Oruesagasti, Ainitze

ANO-007

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Soroa Hernandez, Maddi
- **Data:** 2011-11-08
- **Iraupena:** 59 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Agirrebeña, Aintzane

Pasarteak

1. Bederatzi urte zituela gerra hasi

- **Erref:** ANO-006/006

- **Iraupena:** 0:00:53. **Hasi:** 00:03:57. **Bukatu:** 00:04:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren hasiera
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:

Bederatzi urte zituela hasi zen Gerra Zibila. Agustinen aita politika kontuetan ibiltzen zen. Orduko oroitzapenei buruz hitz egiten du. Nafarroako borrokaldia, Uzturretik behera soldaduak eta iheslariak sartu zirela... aipatzen du. Tiruak entzuten zituztenean, lurrean etzateko agindua zuten etxean.

2. Zubipean balak bilatu

- **Erref:** ANO-006/008
- **Iraupena:** 0:00:31. **Hasi:** 00:04:54. **Bukatu:** 00:05:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako kontuak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:

Gerra garaiko oroitzapenak. Zubipean zerbait ezkutatzeko ikusi zuten, eta hura miatzera joan zirenean izugarritzko bala pila bilatu zuten. Balak trenbidean jartzen zituzten, eta trena pasatzen zenean lehertu egiten ziren. Trenari harriak botatzen ibiltzen ziren.

3. Baserria miatzera

- **Erref:** ANO-006/010
- **Iraupena:** 0:01:14. **Hasi:** 00:05:38. **Bukatu:** 00:06:52
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:

Gerra denboran bizimodu normala egiten zuten etxean. Baserria askotan miatzeko omen zuten guardia zibilek. Koltxoiak, oheak... astintzen zizkien. Behinola, etxera miatzera joan eta Agustinen anaia bati zaplaztekoa eman omen zioten.

4. "Ramon, etxetik ez hadi atera!"

- **Erref:** ANO-006/012
- **Iraupena:** 0:00:52. **Hasi:** 00:07:20. **Bukatu:** 00:08:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:

Agustinen aita abertzalea zen. Gau batean, Guardia Zibila aitaren bila joan

omen zen etxera, baina ez zuten atxilotuta eraman. Antza, aitaren ezagunak ziren, eta etxetik ez ateratzeko esan zioten.

5. Lehenengusuak aitarengana aholku eske

- **Erref:** ANO-006/014
- **Iraupena:** 0:01:13. **Hasi:** 00:08:16. **Bukatu:** 00:09:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra

Laburpena:

Gerra denborako kontuak. Ernialdeko hiru lehengusu Agustinen aitarengana joan ziren aholku eske. Ihes eginda ibili ziren, eta haietako bat atxilotu egin zuten, eta, beste biak, berriz, gerran ibili ziren.

6. Txapel gorria jantzita herria zaintzen

- **Erref:** ANO-006/019
- **Iraupena:** 0:01:02. **Hasi:** 00:10:49. **Bukatu:** 00:11:51
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina
- Politika » Jarrera politikoak » Abertzaleak

Laburpena:

Gerra denborako kontuak. Anoetan, ba omen zen herriko abertzaleak zigortzeko modu bat: igandetan, txandan-txandan, txapel gorria jantzi eta herria zainduarazten omen zien. Abertzaleek isunen bat ordaindu izana gogoratzen du. Gainerakoan, herrian ez omen zen arazorik izan.

7. Bideak eta inguruko herriak

- **Erref:** ANO-006/021
- **Iraupena:** 0:00:27. **Hasi:** 00:12:03. **Bukatu:** 00:12:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Batetik bestera zebiltzanak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Bideak

Laburpena:

Lehen, bideak txarrak izaten ziren; lokatz ugari izaten zen. Alkizako baserritarrak egunero joaten ziren zaldian edo oinez Tolosara, esnea eramatera.

8. Soldaduak eta jatekoa

- **Erref:** ANO-006/023
- **Iraupena:** 0:01:15. **Hasi:** 00:12:40. **Bukatu:** 00:13:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako kontuak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:

Gerra denborako kontuak. Soldaduak baserriz baserri ibiltzen ziren jatekoa eskatzen. Soldaduek eliza azpiko zemitarioan egiten zuten lo. Eskolara joan beharrean, soldaduak zirikatzen joaten ziren Agustin eta beste umeak.

9. Gerran hildako anoetarrak

- **Erref:** ANO-006/025
- **Iraupena:** 0:01:41. **Hasi:** 00:14:05. **Bukatu:** 00:15:46
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerran hildakoak eta zauritutakoak

Laburpena:

Gerrara joan ziren anoetarrak. Herriko lau lagun gorriekin joan ziren gerrara; gainerakoak, soldadu eraman zituzten. Anoetako 12-13 soldadu hil omen ziren gerran. Herri txikia izateko, proportzioan, bertako asko hil zen omen gerran. Teruelen, Bizkaia aldean... hil zirela aipatzen du. Gorpuak herrira eraman zituztenean, omenaldia egin zieten.

10. Kanpaiko joka gerraren amaiera iragartzeko

- **Erref:** ANO-006/028
- **Iraupena:** 0:00:22. **Hasi:** 00:16:27. **Bukatu:** 00:16:49
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura

Laburpena:

Gerra bukatu zenean, elizako kanpaiak jo omen zituen Agustinek.

11. Gerraosteko gosetea

- **Erref:** ANO-006/030
- **Iraupena:** 0:01:38. **Hasi:** 00:16:55. **Bukatu:** 00:18:33
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Gerraostea oso gogorra izan zen. Gabezia handia zegoen, eta jendeak gosea pasa zuen. Agustinen etxean babarruna edota taloa izaten zen jateko; olioak izaten zuten faltan. Baserrian ez zuten goserik pasa: "jana kanbiatzeko gogoa" izan zuten, ordea. Gero, etxean txekorrak hiltzen hasi ziren, "jana nondik sortuko". Hildako txekorra auzoan banatzen zuten, eta orduan indartu zirela dio.

12. 11 urterekin Beizamara

- **Erref:** ANO-006/032
- **Iraupena:** 0:01:19. **Hasi:** 00:18:39. **Bukatu:** 00:19:58
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

11 urte zituela Beizamara joan zen, amaren aldeko batzuen baserri batera (amonaren ahizpa baten baserrira, hain zuzen). Baserri horretan bi emakume bizi ziren, semeak gerran zeuden, eta kanpoko bi aritzen ziren baserriko lanetan laguntzen; Agustin "morroi gaztea" zen. Normalean, behiak zaintzen ibili ohi zen. 14 urtera arte egon zen han.

13. Bidanira errazionamendu bila

- **Erref:** ANO-006/034
- **Iraupena:** 0:00:24. **Hasi:** 00:20:06. **Bukatu:** 00:20:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

<p>Beizaman bizi izan zen denboran, Bidaniko sindikatura joan behar izaten zuten errazionamendu bila. Kuadrilla bat joan ohi zen astoarekin Beizamatik mendiz mendi.</p>

14. "Fiskaleikoen" beldurrez

- **Erref:** ANO-006/035
- **Iraupena:** 0:01:08. **Hasi:** 00:20:30. **Bukatu:** 00:21:38
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Gerraostean, beldur handia izaten zen "fiskaleikoak" ibiltzen zirelako garia konfiskatzen. Beizaman gari asko egiten zuten, eta garia zakuetan sartu eta belar-ondoan gorde zutenekoak kontatzen du.

15. Aste guztirako ogia

- **Erref:** ANO-006/037
- **Iraupena:** 0:00:18. **Hasi:** 00:21:40. **Bukatu:** 00:21:58
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Garia

Laburpena:

Aste guztirako ogia egiten zen. Baserrian ez zuten laberik; masa etxean egin eta aldameneko baserrian erre ohi zuten ogia.

16. Urrestillara irin bila

- **Erref:** ANO-006/038
- **Iraupena:** 0:00:47. **Hasi:** 00:21:58. **Bukatu:** 00:22:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Errota

Laburpena:

Gerraostean, errotak itxita egon ziren, baina "beti egoten zen baten bat zabalik". Beizamatik Urrestillako errota batera ere joana da Agustin irin bila. Urrestillan ba omen zen irina egiteko baimena zuen errota bat.

17. Aldian-aldian, ogi bat etxera eraman

- **Erref:** ANO-006/040
- **Iraupena:** 0:00:19. **Hasi:** 00:22:56. **Bukatu:** 00:23:15
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Garia
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Beizamatik Anoetara joaten zen bakoitzean ogi bat eramaten zuen etxerako. Ogi handi bat eramaten omen zuen, eta etxean estimazio handia izaten zuen.

18. Euskara zeharo galarazita

- **Erref:** ANO-006/042
- **Iraupena:** 0:01:17. **Hasi:** 00:23:28. **Bukatu:** 00:24:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren jarrera

Laburpena:

Gerraostean, euskara zeharo galarazi zen. Meza, eskola eta dotrina erdaraz izaten ziren. Agustinen osaba bat apaiza zen, eta hark ere sermoia erdaraz ematen zuen nahiz eta erdaraz oso ondo jakin ez. Euskal izenak aipatzerik ere ez omen zegoen. Jendea beldurrez bizi zen.

19. Euskaraz hitz egitea "bajeza"

- **Erref:** ANO-006/044
- **Iraupena:** 0:02:21. **Hasi:** 00:24:50. **Bukatu:** 00:27:11
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

<p>Etxean euskaraz hitz egiten zuten. Gaztetan, Tolosara joaten hasi zirenean, lotsatuta ibiltzen omen ziren erdaraz ez zekitelako. Aitak esaten zien erdara ikasi beharko zutela. Tolosan erdaraz hitz egiteko joera zegoen, batez ere neskek. "Orduan euskaraz hitz egitea bajeza zen". Gero, Tolosako Artes y oficios eskolan hasi zenean, ikasi omen zuen erdara hobeto.</p>

20. Euskaldunak eta erdaldunak

- **Erref:** ANO-006/046
- **Iraupena:** 0:01:03. **Hasi:** 00:27:27. **Bukatu:** 00:28:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Baserria vs. Kalea
- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

Tolosan diferentzia handia omen zegoen euskaldunen eta erdaldunen artean; janzkeran, jarreretan... antzematen omen zen. Ez zien ustez Kasinora sartzen.

21. Katetoria berekoak

- **Erref:** ANO-006/048
- **Iraupena:** 0:00:31. **Hasi:** 00:29:48. **Bukatu:** 00:30:19
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Kanpoko jendearekin harremana

Laburpena:

Herritarren arteko diferentziak lantokian berdintzen omen ziren. Batzuk Kasinora joanagatik, lanean katetoria berekoak zirela ikusten zen.

22. Kasinoko jendea

- **Erref:** ANO-006/050
- **Iraupena:** 0:00:56. **Hasi:** 00:30:25. **Bukatu:** 00:31:21
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Beste lokal batzuk
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Kanpoko jendearekin harremana
- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak

Laburpena:

<p>Tolosako Kasinoari jendeari buruz hitz egiten du. Kasinoan ibiltzen zen jendea Erbiyanian eta Zeru Handi tabernetan ibili ohi zen txikiteoan. Agustin-eta Arostegieta kalean ibiltzen omen ziren.</p>

23. Forjan lau urte

- **Erref:** ANO-006/053
- **Iraupena:** 0:00:56. **Hasi:** 00:31:55. **Bukatu:** 00:32:51
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Tolosaldeko lantegiak

Laburpena:

Larramendi kaleko Forjan hasi zen lanean. Agapiko Elizondo Kalmante zen lantegiko nagusia. Lau urte egin zituen han lanean. Tailer txikia zen, eta bi-hiru langile ibiltzen ziren.

24. 18 urterekin 'Calderería Oria'n hasi

- **Erref:** ANO-006/054
- **Iraupena:** 0:00:22. **Hasi:** 00:32:51. **Bukatu:** 00:33:13
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Tolosaldeko lantegiak

Laburpena:

Larramendi kaleko Forjan jarraitzeko aukera handik ez eta Calderería Oria galdara-lantegian hasi zen lanean 18 urterekin. 13 urtez aritu zen han lanean.

25. Afrikan galdarak muntatzen

- **Erref:** ANO-006/056
- **Iraupena:** 0:01:57. **Hasi:** 00:34:10. **Bukatu:** 00:36:07
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Tolosaldeko lantegiak
- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza

Laburpena:

Calderería Orian lanean hasi eta, handik gutxira, Afrikara joan zen soldadu. Soldadutzatik bueltan, berriz ere Afrikara joan behar izan zuen, baina orduko hartan lanera ordea: Tetuanen lantegi bat muntatzen egon zen 15 hilabetez. Galdara-lantegian zer lan egiten zuen azaltzen du.

26. Lan-baldintzak

- **Erref:** ANO-006/057
- **Iraupena:** 0:01:52. **Hasi:** 00:36:07. **Bukatu:** 00:37:59
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Tolosaldeko lantegiak

Laburpena:

Calderería Oria galdara-lantegiko lan-baldintzei buruz hitz egiten du. Nagusiekin harreman ona zuen.

27. Grebak

- **Erref:** ANO-006/059
- **Iraupena:** 0:01:38. **Hasi:** 00:38:06. **Bukatu:** 00:39:44
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak
- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Tolosaldeko lantegiak

Laburpena:

50eko hamarkadan lantegian egindako aurreneko grebei buruz hitz egiten du.

28. Ordezkari sindikal

- **Erref:** ANO-006/060
- **Iraupena:** 0:01:40. **Hasi:** 00:39:44. **Bukatu:** 00:41:24
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak
- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Tolosaldeko lantegiak

Laburpena:

Gerora, langileak ordezkari sindikalen bidez antolatzen hasi ziren langileak. Agustin ordezkari sindikal moduan egon zen; Madrilen izendatu zuten. Ordezkari sindikalek, aldian-aldian, Donostiara joan behar izaten zuten bileretara, baina Agustin ez zen sekula joan.

29. Langileen protestak

- **Erref:** ANO-006/062
- **Iraupena:** 0:01:32. **Hasi:** 00:42:02. **Bukatu:** 00:43:34
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak

Laburpena:

Langileen protestei buruz hitz egiten du. Pasadizo bat kontatzen du: Tolosan ia lantegi guztiak geldituta zeuden SAM paper-lantegia izan ezik. 12:00etan langile jendea lantegi aurreko zubiraino bi ilaratan jarri zen lantegitik "ateratzen zirenak erditik pasarazteko". Lotsarazi egin nahi zituzten. Paper-

lantegia geldiaraztea lortu omen zen. Garai hartan, manifestazioetan parte hartzen zuen jendea "matxakatu" egiten zen.

30. Gerraosteko "euskarazko eskola"

- **Erref:** ANO-006/064
- **Iraupena:** 0:01:20. **Hasi:** 00:43:53. **Bukatu:** 00:45:13
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika

Laburpena:

Gerra ondorenean, Tolosan sortutako "euskarazko eskolari" buruz hitz egiten du. Zumalakarregi kalean zegoen eskola, eta ezkutuan jarri omen zen martxan. Iturraldeko Maria Dolores aipatzen du.

31. Euskara eta erlijioa

- **Erref:** ANO-006/066
- **Iraupena:** 0:00:52. **Hasi:** 00:45:16. **Bukatu:** 00:46:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren jarrera

Laburpena:

Tolosan fraideek mantendu zuten euskara Agustinen ustetan. Herrietan, berriz, apaizak nabarmentzen ditu.

32. Meza latinez eta sermoia erdaraz

- **Erref:** ANO-006/068
- **Iraupena:** 0:00:28. **Hasi:** 00:46:50. **Bukatu:** 00:47:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren jarrera

Laburpena:

<p>Anoeta, Berastegi, Berrobi eta Beizama bezalako herri txikietan apaizak meza latinez eta sermoia erdaraz ematen zuen. "Zeinentzako?" galdetzen du Agustinek.</p>

33. Hika eta berorika

- **Erref:** ANO-006/073
- **Iraupena:** 0:01:11. **Hasi:** 01:00:02. **Bukatu:** 01:01:13
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak
- Euskara » Tratamenduak » Berorika

- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:

Anai-arreba eta lehengusuen artean hika hitz egin izan dute, arreba gazteenarekin izan ezik. Guraso eta osabei, berriz, berorika. Ez zuten zuka hitz egiten behin ere.

34. Garai bateko Anoeta

- **Erref:** ANO-006/076
- **Iraupena:** 0:02:23. **Hasi:** 01:03:15. **Bukatu:** 01:05:38
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Eraikuntzak eta azpiegiturak

Laburpena:

Garai batean Anoeta nolakoa zen kontatzen du. Eliza, apaizaren etxea, kontzejua eta baserriek osatzen zuten herria; ez zen kale-etxerik. Errota bat zegoen. Gaur egun desagertuta dauden baserri batzuen izenak aipatzen ditu. Frontoi zaharra herriko jendeak auzolanean egin zuen.

35. Eskolako oroitzapenak

- **Erref:** ANO-006/078
- **Iraupena:** 0:01:31. **Hasi:** 01:06:59. **Bukatu:** 01:08:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolaz aparteko ikasketak

Laburpena:

Eskolako kontuak. Erdietan ez omen zen eskolara joaten. Maistra Donostiatik joaten zen Anoetara; nobioa bisitan joaten bazitzaion, umeak bakarrik uzten omen zituen. Gero, apaizak mutilentzako gau-eskola ematen zuen bere etxean.

36. Irurako futbolariak

- **Erref:** ANO-006/080
- **Iraupena:** 0:00:27. **Hasi:** 01:08:33. **Bukatu:** 01:09:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:

<p>Umetako jolasak. Pilotan ibili ohi ziren. Irurako bi anaia futbolari Anoetara joaten zirenean, haien baloiarekin jolasten zuten.</p>

37. Anoetako plaza

- **Erref:** ANO-006/081

- **Iraupena:** 0:00:19. **Hasi:** 01:09:00. **Bukatu:** 01:09:19
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Eraikuntzak eta azpiegiturak

Laburpena:

Anoetako plaza nolakoa zen azaltzen du.

38. Burrianara lanera

- **Erref:** ANO-007/003
- **Iraupena:** 0:01:38. **Hasi:** 00:03:49. **Bukatu:** 00:05:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Kanpora lanera

Laburpena:

23 urterekin Afrikara joan zen eta hara joaterako Burrianan (Valentzia) egona zen lanean hilabetez. Tolosako lantegitik joanda euskaldun gehiago zeuden bertan (‘Uxola’, Gaspar, Manolo Iraola eta Nikolas Mahon), Calparsoro lantegian. Ez zekiten nora zihoazen ere. Harako bidaia.

39. Euskaldunak Burrianako Calparsoro lantegian

- **Erref:** ANO-007/004
- **Iraupena:** 0:03:25. **Hasi:** 00:05:27. **Bukatu:** 00:08:52
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Kanpora lanera
- Politika » Jarrera politikoak » Falangistak
- Ekonomia eta industria » Industria motak » Papergintza

Laburpena:

<p>Burrianako (Valentzia) Calparsoro lantegian zeuden euskaldunak. Politikoki ideologia ezberdinetakoak izan arren, ondo konpontzen ziren. Elkarren arteko bromak. Calparsoro lantegiko nagusia ere euskalduna zen: Jose Ramon Calparsoro. Condor Legioan hegazkineko pilotu gisa ibili zen. Gerra bukatzean, militar izateari utzi zion.</p>

40. Gauean serenoak, jendea etxera bidaltzeko

- **Erref:** ANO-007/006
- **Iraupena:** 0:03:26. **Hasi:** 00:09:08. **Bukatu:** 00:12:34
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Udal langileak
- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak

Laburpena:

Gaztetan parranda egiteko joera zutela dio. Behin gaueko 10ak-11ak ezkerro, serenoa jendea etxera bidaltzen hasten zen. Egunez aguazilak ibiltzen ziren

eta gauez serenoak. Tabernek ordutegia izaten zuten. Serenoei aurre eginez gero, Tolosako udaletxe azpiko kalabozora lotara. Serenoen fama txarra. Ezeiza serenoa; harekin izandako tirabira.

41. Kanturako zaletasuna Tolosan

- **Erref:** ANO-007/007
- **Iraupena:** 0:01:16. **Hasi:** 00:12:34. **Bukatu:** 00:13:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak
- Aisia » Kultura » Musika

Laburpena:

Tabernetan ardoa eta kafea; musikarik ez. Jendea bertsotan edo kantari aritzen zen. Garai batean kanturako zaletasuna zegoen Tolosan. Era guztietako kantak: Otxoak flamenkoa eta Altunak tangoak. Urtean behin Gorriti antzokian abesten zuten herriko abeslari afizionatuek.

42. Bertsolari eta soinu-jotzaileak Tolosa inguruetan

- **Erref:** ANO-007/008
- **Iraupena:** 0:01:34. **Hasi:** 00:13:50. **Bukatu:** 00:15:24
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak
- Aisia » Kultura » Bertsolaritza
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Edozeinek egiten zuen bertsotan, ardo pixka bat edanez gero; "ardo-bertsuak". Tolosa inguruetan ez zegoela bertsolaririk dio. Soinu-jotzaileak; bere osaba, Alkizako Krispin. Hiru pieza omen zekizkien. Semeek txistua eta danbolina jotzen ikasi zuten.

43. Anoetako festak 10etan bukatu eta gazteak Tolosara

- **Erref:** ANO-007/009
- **Iraupena:** 0:02:44. **Hasi:** 00:15:24. **Bukatu:** 00:18:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak
- Aisia » Jai-giroa » Beste toki batzuetara jaietara
- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizaren indarra

Laburpena:

Anoetako festak: San Juan bezperan suak; San Juan egunean meza nagusia, txistulariak eta arratsaldean soinu-jotzailea; San Juan bigarrenegun helduen dantza-soka. Oilasko-biltzea eta oilasko-jokoa. Gaueko hamarretan bukatzen zen festa eta gazteak trena hartuta Tolosara joaten ziren, festa han jarraitzera. Anoetan dantza-lotua debekatuta zegoen, gainera. Alkateak eta apaizak hartzen zituzten ordutegiaren eta dantzaren inguruko erabakiak.

44. Ostiral santu egunean kanpaiak jotzearren, apaizak astindua

- **Erref:** ANO-007/010
- **Iraupena:** 0:03:46. **Hasi:** 00:18:08. **Bukatu:** 00:21:54
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Erlijioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Aste Santua
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Kanpaiak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:

Anoetako apaiza oso gogorra zen. Meza-laguntzaile lanean ibili zen bera gaztetan eta makina bat kaskarreko jaso zituela dio. Apaizak kandelak puskatzen zizkien buruan, zerbait gaizki egiten bazuten. Ostiral santu egunez kanpaiak jo zituztelako apaizak eman zien astindua. Ostiral santu egunean karraka jotzen zen, kanpairik ez.

45. Aitonak etorkizunaz esaten zuena

- **Erref:** ANO-007/012
- **Iraupena:** 0:01:20. **Hasi:** 00:22:30. **Bukatu:** 00:23:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:

<p>Aitona "titulurik gabeko beterinarioa" zela dio. Baserriz baserri ibiltzen zen zaldia hartuta, gaixo zeuden abereak ikusten. Berak ez zuen ezagutu, artean umea zela hil zen eta. Etorkizunaren inguruan hark esaten omen zituenak.</p>

46. Bizimoduaren aldaketa; janzkera

- **Erref:** ANO-007/016
- **Iraupena:** 0:01:38. **Hasi:** 00:26:43. **Bukatu:** 00:28:21
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:

Bizimodua asko aldatu da. Janzkera nola aldatu den. Garai batean amonak beherainoko soinekoekin eta gaur egun mini-gonarekin. Gizonak brusarekin eta abarkekin ibiltzen ziren. Igandeetarako larruzko abarka garbiak gordeta, meza nagusira joateko.

47. Bizimoduaren aldaketa; lan egiteko era, garraioak...

- **Erref:** ANO-007/018
- **Iraupena:** 0:01:26. **Hasi:** 00:28:30. **Bukatu:** 00:29:56
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Autobusak
- Lanbideak » Trenbideko langileak

Laburpena:

Garai batetik hona lan egiteko modua aldatu egin da lantegietan. Lehen dena eskuz. Trena ere nabarmen aldatu da. Trenbideetako langileek arbia jaten zuten, sorotik aterata. Tolosako tranbia; korrika tranbia baino azkarrago joaten ziren.

48. "Errusia" hitza debekatuta; Francoren bisitak

- **Erref:** ANO-007/022
- **Iraupena:** 0:02:40. **Hasi:** 00:33:45. **Bukatu:** 00:36:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Politika eta Franco

Laburpena:

Garai bateko giro politikoa. Politikaz asko hitz egiten zen, baina kontuz hitz egin behar. "Errusia" hitza debekatuta zegoen. Errepublikano asko zeuden Tolosan. Franco Tolosara etortzen zenean, herritar batzuk guardia zibiletara joaten ziren borondatez, bazekitelako bestela ere atxilotu egingo zituztela. Lantegietako jendea kalera atera behar izaten zen Franco agurtzera. Alde egiten zuenean "se va el caimán..." abesten omen zuten.

49. Ezkutuan "Gora Euzkadi" abesten

- **Erref:** ANO-007/023
- **Iraupena:** 0:01:47. **Hasi:** 00:36:25. **Bukatu:** 00:38:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Politika » Politika eta Franco
- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Kantei buruzko azalpenak

Laburpena:

<p>Gerraosteko euskal giroa. "Gora Euzkadi bizi bedi..." kanta abesten zuten ezkutuan. Abestiaren letra. Errepublikanoek beste kanta batzuk zituzten. Zerbait mugitu zen, baina Tolosa oso erdaldunduta zegoen. Kosta zitzaion buelta ematea, baina ikastolari esker lortu zen.</p>

50. Lantegietan hartu zuen indarra euskarak

- **Erref:** ANO-007/024
- **Iraupena:** 0:01:06. **Hasi:** 00:38:12. **Bukatu:** 00:39:18

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

Gerraosteko helburua: euskara berreskuratzea. Lantegietan hartu zuen indarra euskarak. Lantegi gehienetako nagusiak euskaldunak ziren eta lanera etorritako asko ere euskaldunak, inguruetako baserritarrak.

51. Santa Maria elizako gurutzean ikurrina jarri zutenekoa I

- **Erref:** ANO-007/025
- **Iraupena:** 0:01:29. **Hasi:** 00:39:18. **Bukatu:** 00:40:47
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Politika eta Franco

Laburpena:

Frankismo garaiko giro politikoa. Mendira joandakoan abesten zutela "Gora Euzkadi" dio. Ikurrinarik ez zen ikusten; Hernioko zintak ere ezin jarri. Santa Maria elizako gurutzearen puntan ikurrina jarri zutenekoa.

52. Elosegik bere buruari su eman eta Francoren ingurura salto

- **Erref:** ANO-007/026
- **Iraupena:** 0:01:43. **Hasi:** 00:40:47. **Bukatu:** 00:42:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Politika eta Franco

Laburpena:

<p>Donostiako Elosegi zela ikurrinak jartzen artista dio, Donostiako Artzain Onaren katedralean jarri zuen eta. Behin Franco Donostian pilota partida ikusten zegoela, bere buruari su eman eta haren ingurura salto egin zuen "Gernika, Gernika" oihukatuz. </p>

53. Santa Maria elizako gurutzean ikurrina jarri zutenekoa II

- **Erref:** ANO-007/027
- **Iraupena:** 0:01:10. **Hasi:** 00:42:30. **Bukatu:** 00:43:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Politika eta Franco

Laburpena:

Santa Maria elizako gurutzearen puntan ikurrina jarri zutenekoa. Gauez jarri zuten ilunpetan. Gobernadorea edo pertsona inportanteren bat zetorren eta hura nola kendu asmatu ezinik ibili ziren. Azkenean suhiltzaileek kendu zuten. Beste leku batzuetan ere jarri zituzten ikurrinak.

54. Izaskungo ermitako bandera espainolak erre zituztenekoa

- **Erref:** ANO-007/028
- **Iraupena:** 0:02:45. **Hasi:** 00:43:40. **Bukatu:** 00:46:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Politika eta Franco

Laburpena:

Bera Gironan lanean zebilela, Izaskungo ermitako bandera espainolak erre egin zituzten. "El Español" egunkarian jarri zuten euskaldun guzti-guztiak separatistak zirela. Bere nagusia, Nuñez elorriarra, falangista zen eta asko haserretu zen albistearekin. Garai hartan leku askotan egoten ziren bandera espainolak. Bera gerra aurretik hasi zen eskolan eta orduan bandera errepublikanoa zegoen.

55. Iparraldetik ezkutuan ekartzen ziren ikurrinak , liburuak eta bestelakoak

- **Erref:** ANO-007/029
- **Iraupena:** 0:01:34. **Hasi:** 00:46:25. **Bukatu:** 00:47:59
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Politika eta Franco

Laburpena:

<p>Frankismo garaiko giro politikoa. Iparraldetik ekartzen ziren ikurrinak, liburuak edo bestelako informazio klandestinoa. Añorgan lanean zebilela, gerra zibilaren inguruko liburu bat zeukan armairuan. Guardia zibilak lantegira joan ziren batean badaezpada zulo batean ezkutatu zuen liburua eta ez zuen berreskuratu.</p>

56. Mugak itxita; jende asko hiltzen zen Bidasoan

- **Erref:** ANO-007/030
- **Iraupena:** 0:01:22. **Hasi:** 00:47:59. **Bukatu:** 00:49:21
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Kanpora lanera

Laburpena:

Garai batean Frantziako muga jende asko hil edo desagertu zen, euskaldunak, espainiarrak eta portugaldarrak. Lan bila joaten zen jendea Frantziara, ihesi. Mugak guztiz itxita zeuden. Engainatu ere egiten zituzten asko: kamioietan ekarri, herriren baten utzi eta Bidasoan zeudela esan.

57. Pasaportetik ez; 24 orduko paseak Frantzia partera pasatzeko

- **Erref:** ANO-007/031
- **Iraupena:** 0:01:57. **Hasi:** 00:49:21. **Bukatu:** 00:51:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Kanpora lanera

Laburpena:

Frantzia aldera pasatzeko 24 orduko paseak atera zituzten. Behin lagun bati kontrabandoko piezak erostera lagundu zion eta, berandu ibili zirelako, kuartelera eraman zituzten. Orduan ez zegoen pasaportetik. Afrikara hilabeterako baimen batekin joan zen eta 15 egin zituen, baina hilero zigilatzeraz joan behar izaten zuen.

58. Amonarritarren jatorria Larraulen

- **Erref:** ANO-007/033
- **Iraupena:** 0:01:20. **Hasi:** 00:52:28. **Bukatu:** 00:53:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Amonarritarrak Larraulgo baserri batetik datozela dio. Lehenbizi Anoetako baserri batera joan ziren eta handik Txulo baserrira. Ez daki ziur aitona ala birraitona izan zen hara aldatu zena. Amaren aldeko familia Beizamakoa.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-01-31

CC-by-sa | Ahotsak.eus
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com